

NORGES HØYESTERETT

Den 15. juni 2012 avsa Høyesterett dom i

HR-2012-01243-A, (sak nr. 2012/474), straffesak, anke over dom,

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Jostein Johannessen)

mot

A (advokat Harald Stabell)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Noer**: Saken gjelder straffutmåling for forsikringsbedrageri og falsk anmeldelse, og reiser særlig spørsmål om bruk av samfunnsstraff.
- (2) Kristiansand tingrett avsa 23. juni 2011 dom hvor A ble dømt til fengsel i 45 dager for ett tilfelle av forsikringsbedrageri, jf. straffeloven § 272 første ledd, og ett tilfelle av falsk anmeldelse, jf. straffeloven § 171 nr. 1.
- (3) Etter domfeltes anke over straffutmålingen avsa Agder lagmannsrett 30. januar 2012 dom, hvor straffen ble endret til samfunnsstraff i 60 timer. Dommen har slik domsslutning:

"Det gjøres den endring i tingrettens dom at straffen settes til samfunnsstraff i 60 – seksti – timer, jf straffeloven § 28 a. Gjennomføringstiden blir satt til 120 – etthundreogtyve – dager. Den subsidiære fengselsstraffen settes til 60 – seksti – dager. Til fradrag i samfunnsstraffen og den subsidiære fengselsstraffen kommer tre dager for utholdt varetekt."
- (4) Påtalemyndigheten har anket til Høyesterett over straffutmålingen.
- (5) *Mitt syn på saken*

- (6) A har forklart at han høsten 2010 hadde personlige problemer og dårlig råd. Han disponerte en motorsykkel som sto registrert på hans far, en firhjuling av typen ATV Bombardier Can-AM Renegade. Han og en kamerat fant ut at de skulle melde motorsykkelen stjålet for å få utbetalt forsikring. De gjemte motorsykkelen på låven hos kameraten, og den 30. august 2010 kontaktet A politiet og anmeldte tyveri av sykkelen. Han leverte dessuten skademelding til forsikringsselskapet.
- (7) Vel fjorten dager seinere tok forsikringsselskapets takstmann kontakt med A. Takstmannen opplyste at verdien på motorsykkelen ville bli satt til 130 000 kroner. Dette var en vekker for domfelte, og han bestemte seg for å trekke kravet. Etter at samtalen med takstmannen var slutt, ringte han tilbake og fikk kontakt med en saksbehandler. Han opplyste at motorsykkelen var kommet til rette, og at saken kunne avsluttes. Saksbehandler mente saken burde stå åpen til det var avklart om sykkelen var blitt skadet, men domfelte sa at dette var undersøkt og funnet i orden.
- (8) Politiet hadde innkalt domfeltes kamerat til avhør i anledning etterforskning av andre forhold den dagen domfelte var i kontakt med forsikringsselskapet. I forbindelse med dette fant politiet motorsykkelen hjemme hos kameraten. Han tilsto da forsikringssvindelen for politiet. Lagmannsretten har lagt til grunn at "domfelte var ukjent med at vennen var/skulle til politiavhør, da han hadde telefonsamtalen med forsikringsselskapet". Etter at kameraten hadde vært hos politiet, ringte han domfelte og gjorde ham kjent med at han hadde tilstått.
- (9) A ble pågrepet samme dag. Da politiet avhørte ham dagen etter, erkjente han forsikringsbedrageri og falsk anmeldelse.
- (10) Ved straffutmålingen tar jeg utgangspunkt i at straffen for forsikringsbedrageri er ubetinget fengsel, med mindre det dreier seg om forholdsvis beskjedne beløp eller det foreligger særlige omstendigheter i saken, jf. Rt. 2010 side 447 avsnitt 13. Forsikringssvindelen er et betydelig problem, som det av allmennpreventive grunner er viktig å reagere strengt mot.
- (11) I ny straffelov er forsikringsbedrageri tatt inn i § 375 om forsikringsbedrageri og § 376 om grovt forsikringsbedrageri, med strafferammer på henholdsvis to og seks år. Det går imidlertid fram av forarbeidene at lovgiver ikke har ment å gi signaler om endring av det alminnelige straffenivået for forsikringssvindelen, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 329.
- (12) Lagmannsretten har pekt på tre sentrale forhold av betydning for straffutmålingen i saken her. Det er for det første at A trakk forsikringskravet før forsøket på forsikringssvindelen var oppdaget, for det andre saksbehandlingstiden og for det tredje verdien av motorsykkelen og betydningen av dette.
- (13) Jeg ser først på verdien av det forsikrede godet. Høyesterett la i Rt. 2003 side 1464 til grunn at det ved forsikringsbedrageri, i motsetning til ved trygdebedrageri, ikke burde opereres med en fast grense som utgangspunkt for valget mellom samfunnsstraff og ubetinget fengsel, jf. avsnitt 11–13 i dommen. Til sammenligning har Høyesterett satt grensen mellom samfunnsstraff og ubetinget fengsel ved førstegangs trygdebedrageri til folketrygdens grunnbeløp, jf. Rt. 2008 side 1386 avsnitt 16.

- (14) Verdien av motorsykkelen var 130 000 kroner, og ligger langt over det som kan anses som et beskjedent beløp. Det er derfor klart at verdien i seg selv taler for en straff i form av ubetinget fengsel.
- (15) Imidlertid trakk A kravet mot forsikringsselskapet fjorten dager etter at kravet ble satt fram. Dette skjedde før selskapet hadde mistanke om at det var forsøk på svindel, og før A visste at politiet hadde funnet motorsykkelen. Han forebygget da i det vesentlige de skadelige følger av handlingen, og straffeloven § 59 første ledd om nedsettelse av straffen til en mildere straffart får anvendelse.
- (16) Avgjørelsene i Rt. 2004 side 1379 og Rt. 2006 side 1691 er eksempler på at tilsvarende forhold har ført til samfunnsstraff. Høyesterett la i 2004-avgjørelsen blant annet vekt på at forsikringssvindel er vanskelig å avdekke, og at tilbaketrekking av kravet derfor bør gi "klar uttelling ved straffutmålingen", jf. avsnitt 12.
- (17) Begge disse sakene gjaldt mindre verdier enn her, henholdsvis om lag 49 500 kroner, jf. 2004-dommen avsnitt 7 og 67 700 kroner, jf. 2006-dommen avsnitt 18. I Rt. 1995 side 1331 ble det imidlertid idømt samfunnstjeneste i en sak som gjaldt flere forsikringsbedragerier mv., og hvor det urettmessig var utbetalt 163 592 kroner. Det var imidlertid svært spesielle omstendigheter i saken.
- (18) Ved vurderingen i denne saken viser jeg videre til at A tilsto i første politiavhør, og at også straffeloven § 59 annet ledd får anvendelse. Selv om han på dette tidspunkt var klar over at kameraten hadde erkjent forholdet, må tilståelsen tillegges vekt i det den har lettet etterforskningen og gitt en betydelig prosessøkonomisk gevinst.
- (19) Samtidig med at A tilsto forholdet for politiet, samtykket han i at saken ble avgjort ved tilståelsesdom. Likevel ble saken liggende ubehandlet hos politiet i åtte måneder. Også dette må få betydning, jf. til sammenligning Rt. 2004 side 1379 avsnitt 12, hvor en liggetid på ti måneder på tilsvarende måte ble tillagt vekt i formildende retning.
- (20) A var 21 år på gjerningstidspunktet og tidligere ustraffet og er i målgruppen for samfunnsstraff, jf. også Ot.prp. nr. 31 (2006–2007) kapittel 7.1 hvor det i forbindelse med forslag om å øke anvendelsen av samfunnsstraff i kombinasjon med ubetinget fengsel, understrekes at samfunnsstraff bør brukes mer "(s)ærlig overfor unge lovbrytere".
- (21) Domfellelsen gjelder også falsk forklaring for politiet, jf. straffeloven § 171 nr. 1. Forsikringsbedrageri forutsetter imidlertid en anmeldelse til politiet, og denne anmeldelsen må nødvendigvis være uriktig enten det gjelder årsaken til forsikringstilfellet eller omfanget av det som påstås tapt. Jeg kan derfor ikke se at det er grunn til å la domfellelsen for dette forholdet stå i veien for bruk av samfunnsstraff.
- (22) Selv om det dreier seg om et alvorlig forhold, har jeg kommet til at det foreligger tilstrekkelig tungtveiende omstendigheter til at det her bør reageres med samfunnsstraff. Av størst betydning for mitt standpunkt er det forhold at A trakk forsikringskravet, slik jeg tidligere har beskrevet.
- (23) Lagmannsretten fastsatte straffen til 60 timer samfunnsstraff med en gjennomføringstid på 120 dager, subsidiært 60 dager fengsel.

(24) Jeg anser straffen passende og stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

(25) Dommer **Falkanger:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(26) Dommer **Skoghøy:** Likeså.

(27) Dommer **Bårdsen:** Likeså.

(28) Dommer **Gjølstad:** Likeså.

(29) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: